

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

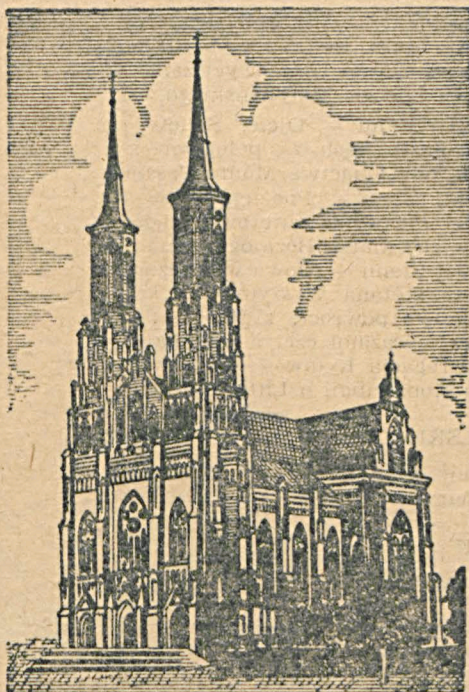

Rok XXXIV

Styczeń 1965

Nr 1

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI
KURIA DIECEZJALNA — SIEDLCE — ŚWIERCZEWSKIEGO 60
TELEFON 7 26

SPIS TREŚCI

DZIAŁ URZĘDOWY

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ

1. Święta Kongregacja Obrzędów — Zatwierdzenie nowego Kalendarza Liturgicznego dla Kościoła w Polsce 1
2. Sekretariat Stanu — Ojciec Święty Paweł VI przesyła na ręce J. Em. Ks. Kard. Stefana Wyszyńskiego wyrazy uznania dla całego Episkopatu za wkład na Soborze Watykańskim II, na rzecz pogłębienia kultu Matki Bożej w Kościele Katolickim 2
3. Sekretariat Stanu — Podziękowanie przesłane na ręce J. Em. Ks. Kard. Stefana Wyszyńskiego, za dobre uczynki katolików w Polsce „przewycięzania samego siebie“ w intencji prac Soboru Watykańskiego II 2
4. Sekretariat Stanu — Ojciec Święty zapewnia o swej pamięci w modlitwach za poległych synów Polski spoczywających koło Opactwa Monte Cassino 3
5. Sekretariat Stanu — Podziękowanie dla całego Episkopatu Polski za memoriał skierowany do Ojca Świętego postulujący, aby Matka Boża ogłoszona została Matką Kościoła 4
6. Sekretariat Stanu — Słowa wdzięczności dla J. Em. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Biskupów Polskich za nadesłaną, po powrocie z III Sesji Soboru Powszechnego, depezę z wyrazami czci i oddania 4
7. Sw. Kongregacja Rytów — Instrukcja o należyтым wykonywaniu Konstytucji o Liturgii Świętej 5

EPISKOPAT POLSKI

8. Informacje dotyczące zmiany przepisów kościelnych o posiedzie eucharystycznym 23

Z ORDYNARIATU

9. Zmiany wśród duchowieństwa 24
10. Nowości wydawnicze Towarzystwa Naukowego KUL

Wydawca: Kuria Diecezjalna w Siedlcach

Nakład 800 egz. Pap. druk. sat. kl. V, 70 g, 61×86. Oddano do składu 31. XII, 1964. Druk ukończono w styczniu 1965 r. Nr zam. 409/1964. E-26.

Drukarnia Loretańska, Warszawa 4, ul. J. Sierakowskiego 6.

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok XXXIV

Styczeń 1965

Nr 1

DZIAŁ URZĘDOWY

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ

1

ZATWIERDZENIE NOWEGO KALENDARZA LITURGICZNEGO DLA KOŚCIOŁA W POLSCE

SACRA CONGREGATIO
RITUUM

Prot. N. D.17/963

DIOECESIUM POLONIAE

Evulgata Sacrae Rituum Congregationis Instructione diei 14 Februarii a. 1961 super calendariis particularibus et Officiorum ac Missarum propriis ad normam et mentem Codicis rubricarum revisendis, Em. mus ac Rev. mus Dominus Stephanus Cardinalis Wyszyński, Archiepiscopus Varsavien. et Gnesnen. Primasque Poloniae, assiduam dedit operam, adhibitis ad rem peritis in re liturgica viris, novo Officiorum Proprio ad usum Cleri dioecesium Poloniae illudque absolutum Sanctitati Suae pro opportuna approbatione humillime obtulit.

Sacra porro eadem Rituum Congregatio, vigore facultatum sibi a Ss. mo Domino nostro PAULO PAPA VI tributarum, exhibitum Proprium, revisione et emendationibus rite peractis, probavit illudque, prout in adnexo prostat exemplari, a Clero dioecesium Poloniae adhiberi mandavit: servatis de cetero rubricis. Additur quoque onus transmittendi ad Sacrum eandem Congregationem duplex eiusdem Proprii authenticum exemplar, postquam typis cusum fuerit.

Contrariis non obstantibus quibuslibet.

Die 20 Iunii 1964.

An. W. Card. Larraone
S.R.C. Praef.

L. S.

(—) † Henricus Dante, Archiep. Carpasiens.
S.R.C. a Secret.

WYRAZY UZNANIA DLA CAŁEGO EPISKOPATU ZA WKŁAD
NA SOBORZE WATYKAŃSKIM II, NA RZECZ POGŁĘBIENIA KULTU
MATKI BOŻEJ W KOŚCIELE KATOLICKIM

SEGRETERIA DI STATO
DI SUA SANTITÀ
N. 30579

Dal Vaticano, 14 octobris 1964

Em.me ac Rev. me Domine Mi Obs.me,

Missis humanissimis litteris, in quibus Tua simulque omnium Poloniae Episcoporum pietas erga Deiparam flagrantibus elucebat verbis, quaedam ab Augusto Pontifice recens petiisti, quae ad eiusdem SS.mae Virginis Mariae, Dei hominumque Matris, fovendum augendumque cultum, hoc praesertim anxio atque periculis obnoxio tempore, pertinebant.

Te igitur cunctosque e Tua Natione in Episcopatu Fratres Sanctitas Sua commoto animi affectu gratulatione prosequitur, qui hoc novo religionis indicio vestram commissorumque gregum caritatem erga Poloniae Regnam aemula certatione in exemplum testari studuistis.

Dum igitur mérita consideratione huiusmodi postulata perpenduntur, attentis etiam iis, quae super hac materia Oecumenica Synodus agenda forte optaverit, Christi Vicarius Tibi cunctisque Poloniae Episcopis, sive Romae sive in patria nunc degentibus, supernae gratiae largifluum invocat auxilium, ut deprecatrice Virgine Maria, dilectissimas dioceses vestras in virtutum nitore et suavitate uberius usque confirmetis; atque impensae Suae benevolentiae testem Tibi, universisque Poloniae sacrorum Antistitibus Apostolicam Benedictionem peramanter dilargitur.

Interea, datum opportunitatem libenter nanciscor, ut manus Tuas humillime deosculer, meque omni cum veneratione profitear.

Eminentiae Tuae addictissimum et deditissimum

(—) H. J. Card. Cicognani

Em.mo ac Rev.mo Domino
D.no Card. STEPHANO WYSZYŃSKI
Archiepiscopo Gnesnensi et Varsavien
Romam

PODZIĘKOWANIE ZA DOBRE UCZYŃKI KATOLIKÓW W POLSCE
„PRZEZWYCIEŻANIA SAMEGO SIEBIE“ W INTENCJI PRAC
SOBORU WATYKAŃSKIEGO II

SEGRETERIA DI STATO
DI SUA SANTITÀ
N. 30361

Dal Vaticano, 28 Septembris 1964

Em.me ac Rev.me Domine Mi Obs.me,

Alacre studium, quo Poloniae sacrorum Antistites pastoralis muneris partes agunt, haud semel Beatissimus Pater expertus est; verum, quod novum testimonium protulistis, volumine oblato cui titulus „Polonia catholica opem ferens III sessioni Concilii Oecumenici Vaticani secundi“, Ipsi accidit iucundissimum, quippe quod manifesto ostendat, quantae molis et quanti momenti sit socia opera vestra ad felicem Concilii exitum obtinendum collata.

Laudanda sane sunt innumera pia incepta; quae huius rei causa in patria vestra inita sunt, ac praesertim Actio illa cui nomen dedistis „*Vincere seipsum in bonum spirituale Concilii*“. Nec minore affecit solacio Sanctitatem Suam generosa voluntas, qua christifideles vestri vobis responderunt. In qua quidem egregia virium conspiratione, Vicarius Christi ponit spem maximam et pignus videt caelestium illarum gratiarum, quas Ipse ab Omnipotenti Deo enixis postulat precibus, ut Concilii opus feliciter perficiatur.

Quapropter gratias de exhibito obsequio et munere agit maximas Augustus Pontifex, qui per me vos certiores facit, Se pastorem navitatem vestram flagrantibus votis paternaeque Sua benevolentia prosequi. Hinc incitamentum haurite ad sollemne obeundum, ut facitis, episcopale ministerium vestrum, et quaecumque iecistis bona semina, cum alacritate et fiducia colitote: dives autem in misericordia Deus, intercedente Clarissima Patrona vestra, incrementum dabit.

In supernorum auxiliorum auspiciis inque caritatis Suae testimonium Beatissimus Pater vobis et gregibus unicuique vestrum commissis Apostolicam Benedictionem peramanter in Domino impertit.

Interea qua par est observantia manus tuas deosculor ac me profiteor.

Eminentiae Tuae addictissimum et deditissimum

(—) H. J. Card. Cicognani

Em.mo ac Rev.mo Domino
D.no Card. Stephano Wyszyński
Archiepiscopo Varsaviensi

4

ZAPEWNIENIE OJCA ŚWIĘTEGO O SWEJ PAMIĘCI W MODLITWACH
ZA POLEGŁYCH SYNÓW POLSKI SPOCZYWAJĄCYCH
KOŁO OPACTWA MONTE CASSINO

SEKRETARIAT STANU
JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚCI
N. 32380

Watykan, dnia 29 października 1964

Wasza Eminencjo,

Z niezwykłą delikatnością uczuć zwrócił się Wasza Eminencja do Ojca Świętego w imieniu własnym i całego Episkopatu Polski, by Mu gorąco podziękować za życzliwość okazaną przez osobiste modły na cmentarzu żołnierzy polskich poległych pod Monte Cassino, jak również za papieski dar w postaci cennego znicza, ofiarowanego dla tego polskiego cmentarza.

Ten czcigodny gest, uczyniony z tak spontaniczną wdzięcznością, wzbudził żywe zadowolenie w ojcowskiej duszy Papieża, jako dowód zawsze czujnego i gorącego serca Polski, tak dobrze reprezentowanej przez jej czcigodnych i gorliwych Pasterzy.

Ojciec Święty pragnie zapewnić, że w swoich modlitwach za zmarłych, pamięta o walecznych synach Polski, poległych w czasie ostatniej wojny, i spoczywających koło Opactwa Monte Cassino, w oczekiwaniu na zmartwychwstanie. Bolesna ich ofiara z życia, niech będzie rękoiścią upragnionego daru jedności i pokoju dla całego Narodu Polskiego; dar ten Ojciec Święty powierza Panu Bogu, za pośrednictwem Najświętszej Maryi Panny, Łaskawej Królowej Polski.

Uprasząc ustawiczną pomoc nieba dla Waszej Eminencji i dla swych Braci w Biskupstwie, Namiestnik Chrystusa Pana całym sercem udziela wszystkim Błogosławieństwa Apostolskiego, obejmując nim ze szczególnym uczuciem miłości Duchowieństwo i Wiernych wszystkich Diecezji Polski.

Korzystając z okazji całuję ręce Waszej Eminencji i ślę wyrazy głębokiej czci i oddania jako sługa w Panu.

(—) H. J. Kard. Cicognani

5

PODZIĘKOWANIE DLA CAŁEGO EPISKOPATU POLSKI
ZA MEMORIAŁ SKIEROWANY DO OJCA ŚWIĘTEGO POSTULUJĄCY,
ABY MATKA BOŻA OGŁOSZONA ZOSTAŁA MATKĄ KOŚCIOŁA

SEGRETERIA DI STATO
DI SUA SANTITÀ

Dal Vaticano, 27 Novembris 1964

N. 34757

Em.me ac Rev.me Domine Mi Obs.me,

Effusae laetitiae sensus, quos tu ceterique Poloniae Episcopi, post Mariam Virginem Ecclesiae Matris titulo insignitam, per communem epistulam Sanctitati Suae patefecistis, Ipsi quam maxime grati fuerunt.

Hanc autem vestram Marialis pietatis significationem eo vel magis Beatissimus Pater pependit atque aestimavit, quod id. non modo in Deiparae honorem recidit, sed in spirituale etiam bonum Poloniae Nationis, cuius vos estis in exemplum sollertes Pastores.

Gratias igitur vobis cunctis Augustus Pontifex pro merito agit ob hoc novum vestrae observantiae testimonium, quod rependere cupiens, id ab Omnipotenti Deo pro vobis implorat, ut quidquid in pastoralis ministerio elaborare et efficere contenditis, expectatos pariat fructus ac vobis vestraeque operae sociis dulcia solacia progignat.

Has preces Vicarius Christi Apostolica Benedictione confirmat, quam vobis omnibus vestrisque gregibus peramanter in Domino impertit.

Interea manus Tuas deosculatus, qua par est observantia me profiteor.

Eminentiae Tuae addictissimum et deditissimum

(—) † H. J. Card. Cicognani

Em.mo ac Rev.mo Domino
D.no Card. Stephano Wyszyński
Archiepiscopo Varsaviensi

6

SŁOWA WDZIĘCZNOŚCI DLA J. EM. KS. KARD. S. WYSZYŃSKIEGO
I BISKUPÓW POLSKICH ZA NADEŚLANĄ, PO POWROCIE Z III SESJI
SOBORU POWSZECHNEGO DEPESE Z WYRAZAMI CZCI I ODDANIA

Citta del Vaticano, 10. XII. 1964 r.

DEPESZA SEKRETARIATU STANU

Do Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Warszawa
ul. Miodowa 17

Hold czci i wdzięczności Waszej Eminencji i polskich Biskupów nadesłany po ich powrocie z III Sesji Soboru Powszechnego, Jego Świątobliwość przyjmuje z głębokim wzruszeniem serca, a Wasze żarliwe modlitwy

w czasie Kongresu Eucharystycznego w Bombaju, jednoczy ze szczególnym wspomnieniem świetlanych dni pokojowego tryumfu miłości Chrystusa Pana. Wzywając niustannych pomocy krzepiących Was i Opieki Bożej, udziela szczerzego Apostolskiego Błogosławieństwa troskliwym Arcypasterzom i Ich Diecezjom.

Łączę Waszej Eminencji wyrazy osobistej czci i pamięci.

(—) † *Dell'Acqua*
Substytut Sekretariatu Stanu

7

SW. KONGREGACJA OBRZĘDÓW

INSTRUKCJA O NALEŻYTYM WYKONYWANIU KONSTYTUCJI O LITURGII ŚWIĘTEJ¹

W s t ę p

I. Charakter niniejszej Instrukcji.

1. Do pierwocin II Powszechnego Soboru Watykańskiego słusznie zalicza się Konstytucję o Liturgii świętej, ona bowiem kieruje najwznioślejszą częścią działalności Kościoła, ona też tym obfitsze przyniesie owoce, im głębiej w autentycznego jej ducha wnikną duszpasterze i wierni, i z im lepszą wolą wprowadzą ją w życie.

2. Rada, którą Ojciec Święty Paweł VI ustanowił Pismem Apostolskim *Sacram Liturgiæ* dla wykonywania Konstytucji o Liturgii św., powierzone sobie zadanie z zapalem już rozpoczęła zarówno w celu ścisłego wypełnienia poleceń tegoż Pisma Apostolskiego jak też interpretacji i wykonywania tych dokumentów.

3. Ponieważ ważną jest rzeczą, aby już od początku te dokumenty wszędzie należycie były stosowane, po usunięciu wątpliwości co do ich interpretacji, Rada z polecenia Ojca Świętego przygotowała niniejszą Instrukcję, która jaśniej określa zadanie Konferencji biskupów w dziedzinie liturgicznej, zadania te, we wspomnianych wyżej dokumentach ujęte ogólnikowo, Instrukcja ściślej wyjaśnia, wreszcie zezwala albo też postanawia, aby niektóre rzeczy już obecnie, zanim nastąpi reforma ksiąg liturgicznych, były wprowadzone w życie.

II. Zwrócenie uwagi na niektóre zasady.

4. Oznaczenie rzeczy, które już teraz powinny wejść w życie, ma doprowadzić do tego, aby liturgia stale coraz doskonalej odpowiadała duchowi Soboru co do czynnego uczestnictwa wiernych.

Ponadto ogólne odnowienie Liturgii świętej lepiej przyjmą wierni, jeżeli stopniowo i etapami będzie ono przeprowadzane, oraz jeżeli duszpasterze przedstawiają je i wyjaśniają w odpowiedniej katechezie.

5. Najpierw jednak wszyscy powinni dojść do przekonania, że Konstytucja II Soboru Watykańskiego o Liturgii świętej nie zamierza zmieniać jedynie form i tekstów liturgicznych, lecz raczej spowodować takie uświadomienie wiernych i taką działalność duszpasterską, dla których

¹ Przekł. Ks. J. Adameckiego.

liturgia święta byłaby szczytem i źródłem (por. Konst. art. 10). Zmiany bowiem już do liturgii św. wprowadzone i te, które jeszcze nastąpią, do tego właśnie zmierzają celu.

6. W liturgii ześrodkowana działalność duszpasterska usilnie powinna zdążyć do tego, żeby misterium paschalne wyrażało się w życiu, to mianowicie misterium, w którym wcielony Syn Boży, stawszy się posłusznym aż do śmierci krzyżowej, w Zmartwychwstaniu i Wniebowstąpieniu tak został wywyższony, aby On sam życia Bożego udzielał światu, i aby ludzie — przez to życie obumarli dla grzechu a upodobnieni do Chrystusa — „już nie dla siebie żyli, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał“ (2 Kor 5, 15).

To właśnie dokonuje się przez wiarę i sakramenty wiary, czyli przede wszystkim przez chrzest (por. Konst. art. 6) i Najświętsze Misterium Eucharystii (por. Konst. art. 47), wokół którego skupiają się pozostałe sakramenty i sakramentalia (por. Konst. art. 61) oraz krąg tych obchodów, w którym rozwija się paschalne Misterium Chrystusa w Kościele w ciągu roku (por. Konst. art. 102—107).

7. I dlatego, chociaż liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła (por. Konst. art. 9), trzeba jednak bardzo się starać, aby czynności duszpasterskie należycie wiązały się z liturgią św. i aby jednocześnie duszpasterska praca liturgiczna była wykonywana nie osobno i niezależnie, lecz w ścisłej łączności z innymi czynnościami pasterskimi.

Konieczna jest zwłaszcza wewnętrzna łączność między liturgią a katechezą, nauczaniem religii i kaznodziejstwem.

III. Spodziewane stąd owoce

8. Z tego więc względu biskupi oraz ich w kapłaństwie pomocnicy niech sobie coraz bardziej cenią swój urząd duszpasterski, w całości skupiony wokół liturgii. W ten sposób wierni obficie czerpać będą życie Boże z doskonałego uczestnictwa w obchodach świętych, a stawszy się zazwyczajnym Chrystusowym oraz solą ziemi, zwiastować je będą i przelewać na innych.

Rozdział I

NIEKTÓRE NORMY OGÓLNE

I. O stosowaniu tych norm.

9. Normy praktyczne, znajdujące się w Konstytucji czy też w niniejszej Instrukcji, jak również wszystko to, co przez Instrukcję już obecnie, jeszcze przed reformą ksiąg liturgicznych, jest dozwolone albo postanowione, chociaż odnoszą się tylko do obrządku rzymskiego, mogą być jednak stosowane także w innych obrządkach łacińskich, zgodnie z przepisami prawa.

10. Wszystko to, co niniejsza Instrukcja zleca kompetentnej terytorialnej władzy kościelnej, tylko przez tę władzę drogą należytych dekretów może i powinno być doprowadzone do skutku.

W poszczególnych zaś wypadkach należy określić czas i okoliczności, od których zacząć obowiązywać niniejsze dekrety, a przedtem wyznaczyć zawsze odpowiedni okres odroczenia prawa, aby tymczasem wierni mogli się z nimi zapoznać i przygotować do ich wykonania.

II. Liturgiczne wychowanie alumnów (do art. 15, 16 i 18 Konst.)

11. Co dotyczy liturgicznego wychowania alumnów:

- a) na wydziałach teologicznych należy utworzyć katedrę liturgii, aby wszyscy alumni otrzymali należytą wiedzę liturgiczną; w seminariach zaś i zakonnych domach studiów niech ordynariusze miejscowi i zwierzchnia władza zakonna jak najrychlej postarają się o specjalnego nauczyciela przygotowanego profesora liturgii;
- b) profesorowie, którzy mają uczyć liturgii św., niech jak najrychlej odpowiednio się przygotowują stosownie do art. 15 Konstytucji;
- c) do dalszego uświadomienia liturgicznego duchownych zwłaszcza już pracujących w winnicy Pańskiej, należy tworzyć, stosownie do potrzeb, duszpasterskie instytuty liturgiczne.

12. Nauka liturgii ma trwać przez odpowiedni przeciąg czasu, który ustali kompetentna władza w programie studiów, należy ją podawać według właściwej metody, stosownie do art. 16 Konstytucji.

13. Funkcje liturgiczne powinny się spełniać możliwie najdoskonalej, a więc:

- a) przepisów należy starannie przestrzegać i ceremonie godnie wykonywać pod czujnym nadzorem moderatorów i po uprzednim przećwiczeniu, które jest konieczne;
- b) alumni powinni często spełniać przysługujące im na mocy święceń funkcje liturgiczne: diakona, subdiakona, akolity, lektora, a oprócz tego komentatora i kantora;
- c) kościoły i kaplice, sprzęt liturgiczny w ogólności i szaty liturgiczne — niech mają charakter autentycznej sztuki chrześcijańskiej, także dzisiejszej.

III. Liturgiczna formacja życia duchowego alumnów (do art. 17 Konst.)

14. Aby kleryków zaprawić do uczestnictwa w obchodach liturgicznych i czerpania z nich życia duchowego, którego później mają innym udzielać, Konstytucję o Liturgii św. należy w całej pełni wprowadzić w życie seminariów i zakonnych domów studiów, stosownie do wskazań dokumentów Stolicy Apostolskiej, przy czym wszyscy moderatorzy i profesorowie jednomyślnie i jednoznacznie mają się do tego przyczynić. Odpowiednie zaś wprowadzanie do liturgii św. należy przeprowadzać przez polecenie traktujących o liturgii dzieł — zwłaszcza pod względem teologicznym i duchowym — w które biblioteka powinna być dobrze zaopatrzona; następnie przez rozmyślanie i konferencje, które należy czerpać przede wszystkim ze źródła Pisma św. i liturgii (por. Konst. art. 35, 2); i przez wspólne praktykowanie tradycyjnych zwyczajów życia chrześcijańskiego z uwzględnieniem różnych okresów roku liturgicznego.

15. Eucharystię jako ośrodek całego życia duchowego, należy celebrować codziennie używając najwłaściwszych sposobów, możliwie najlepiej odpowiadających warunkom uczestników (por. Konst. art. 19).

W niedzielę zaś oraz inne większe święta Msza św. powinna być śpiewana przy udziale wszystkich domowników, z homilią i, o ile to możliwe, z Komunią sakramentalną wszystkich niekapłanów. Kapłani zaś, jeżeli pożytek wiernych nie wymaga, by osobiście odprawiali, zwłaszcza w uroczystsze święta — mogą koncelebrować, gdy tylko nowy obrzęd koncelebracji będzie ogłoszony.

Jest rzeczą właściwą, aby przynajmniej w uroczystsze święta alumni uczestniczyli w Eucharystii, celebrowanej w kościele katedralnym przez biskupa (por. Konst. art. 41).

16. Jest bardzo stosowne aby alumni, nawet nie obowiązani do modlitwy brewiarzowej, codziennie wspólnie odmawiali lub śpiewali: rano laudesy jako modlitwy poranne, wieczorem zaś nieszpory jako modlitwy wieczorne, albo też kompletę na zakończenie dnia. O ile to możliwe, niech i moderatorzy uczestniczą w tym wspólnym odmawianiu. Poza tym alumnom święceń wyższych należy dać dostateczną ilość czasu w porządku dnia, aby mogli odmówić godziny brewiarzowe.

Wypada, by przynajmniej w większe święta alumni, stosownie do okoliczności, śpiewali nieszpory w kościele katedralnym.

17. Praktyki pobożne, ustalone zwyczajami albo prawami danego miejsca lub instytutu, mają być w należyтым poszanowaniu. Trzeba jednak uważać, aby zwłaszcza wtedy, gdy się odbywają wspólnie, odpowiadały liturgii św. stosownie do art. 13 Konstytucji i aby uwzględniały okresy roku liturgicznego.

IV. Liturgiczna formacja członków instytutów dążących do doskonałości

18. To, co w poprzednich artykułach było powiedziane o liturgicznej formacji życia duchowego alumnów, należy stosować także do członków — czy to męskich czy żeńskich — instytutów dążących do doskonałości.

V. Liturgiczne wychowanie wiernych (do art. 19 Konst.)

19. Duszpasterze powinni dolożyć starań, aby przepis Konstytucji o liturgicznym wychowywaniu wiernych oraz ich czynnym uczestnictwie zarówno wewnętrznym jak i zewnętrznym, „zależnie od ich wieku, warunków, rodzaju życia i stopnia kultury religijnej“ (Konst. art. 19), wykonywać starannie i cierpliwie. Zwłaszcza zaś niech się troszczą o liturgiczne wychowanie i czynne uczestnictwo członków świeckich stowarzyszeń religijnych, ponieważ ich zadaniem jest ściślejsze uczestniczenie w życiu Kościoła i niesienie pomocy duszpasterzom także w pielęgnowaniu życia liturgicznego w parafii (por. Konst. art. 42).

VI. Władza kompetentna w dziedzinie liturgicznej (do art. 22 Konst.)

20. Kierownictwo liturgią św. należy do władzy kościelnej, dlatego nikt inny nie może w tej sprawie postępować według swego upodobania — często ze szkodą samej liturgii oraz jej odnowienia, które ma być dokonane przez należytą władzę.

21. Do Stolicy Apostolskiej należy reformowanie i zatwierdzanie ogólnych ksiąg liturgicznych, urządzenie liturgii św. w tym co się odnosi do Kościoła Powszechnego, badanie oraz potwierdzanie akt i postanowień władzy terytorialnej, wreszcie przyjmowanie propozycji i próśb teje władzy terytorialnej.

22. Do biskupa należy kierowanie liturgią w obrębie jego diecezji według norm i ducha Konstytucji o liturgii św., jak również dekretów Stolicy Apostolskiej i kompetentnej władzy terytorialnej.

23. Przez różnego rodzaju terytorialne Konferencje biskupów, do których należy kierowanie sprawami liturgicznymi na mocy art. 22 § 2 Konstytucji, tymczasowo należy rozumieć:

- a) albo Konferencję wszystkich biskupów danego narodu, stosownie do Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiam, n. X;

- b) albo prawnie już ustanowioną Konferencję biskupów, czy też biskupów oraz innych ordynariuszy miejscowych większej liczby narodów;
  - c) albo też Konferencję, która za zgodą Stolicy Apostolskiej ma się utworzyć z biskupów, czy też z biskupów i innych ordynariuszy większej liczby narodów, zwłaszcza jeżeli w poszczególnych narodach biskupów jest tak mało, że lepiej będzie gdy się zgromadzą z różnych narodów tego samego języka i tej samej kultury.
- Jeżeli jednak szczególne warunki miejscowe coś innego doradzają, sprawę należy przedstawić Stolicy Apostolskiej.

24. Na wyżej wymienione konferencje powinno się powoływać:

- a) biskupów rezydencjalnych;
- b) opatów i prałatów udzielnych;
- c) wikariuszów i prefektów apostolskich;
- d) administratorów apostolskich diecezji stałych;
- e) wszystkich pozostałych ordynariuszów miejscowych, wyjąwszy wikariuszów generalnych.

Biskupów koadiutorów i pomocniczych może powoływać przewodniczący za zgodą większości tych, którym przysługuje prawo głosu.

25. Zwołanie Konferencji, wyjąwszy wypadek, gdy w niektórych miejscach na skutek szczególnych okoliczności, prawo inaczej przewiduje, ma się dokonać:

- a) przez danego przewodniczącego, jeżeli chodzi o Konferencje prawnie już utworzone,
- b) przez arcybiskupa albo biskupa, któremu prawnie przysługuje pierwszeństwo stosownie do normy prawnej — w pozostałych wypadkach.

26. Przewodniczący za zgodą Ojców ustala porządek spraw, które mają być rozpatrywane, a samo zgromadzenie otwiera, przenosi, przedłuża, zamyka.

27. Głosowanie wiążące przysługuje wszystkim tym, o których mowa w n. 24, nie wyłączając biskupów koadiutorów i pomocniczych, chyba że dokument powołujący wyraźnie co innego by postanowił.

28. Do uchwalenia prawomocnych dekretów wymagane są dwie trzecie głosów, oddanych w tajnym głosowaniu.

29. Akta kompetentnej władzy terytorialnej mają być przesłane do Stolicy Apostolskiej celem ich zbadania i potwierdzenia, i powinny zawierać następujące dane:

- a) nazwiska wszystkich uczestników Konferencji;
- b) sprawozdanie z przebiegu zgromadzenia;
- c) wyniki głosowania nad poszczególnymi dekretami.

Dwa egzemplarze tych akt, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza zgromadzenia oraz zaopatrzone we właściwą pieczęć, należy przesłać do Rady wykonawczej Konstytucji o Liturgii św.

30. Jeżeli zaś chodzi o akta, w których znajdują się dekryty co do użycia i sposobu języka ojczystego w liturgii, oprócz tego co w numerze poprzedzającym było wyliczone, stosownie do art. 36 § 3 Konstytucji i Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiam n. IX, powinny one jeszcze zawierać:

- a) wykaz poszczególnych tekstów, które mają być wypowiedane w języku ojczystym;

- b) dwa egzemplarze tekstów liturgicznych opracowanych w języku ojczystym, z których jeden będzie zwrócony Konferencji biskupów;
- c) krótka wiadomość o kryteriach, na których opiera się przekład.

31. Dekrety władzy terytorialnej, wymagające zbadania ich oraz potwierdzenia Stolicy Apostolskiej, dopiero wtedy należy ogłaszać i wprowadzać w życie, gdy zostaną zbadane i zatwierdzone przez Stolicę Apostolską.

VII. *Funkcje poszczególnych osób w liturgii (do art. 28 Konst.).*

32. Tekstów, należących do chóru albo do ludu, a przez nich śpiewanych lub recytowanych, celebrans nie powtarza prywatnie.

33. Podobnie celebrans nie czyta prywatnie tych lekcji, które czyta lub śpiewa odpowiednia osoba.

VIII. *Unikanie względu na osobę (do art. 32 Konst.).*

34. Poszczególni biskupi albo, jeżeli to będzie stosowne, Konferencje biskupów regionalne czy narodowe, powinni dbać o to, aby przepis Soboru Świętego, zabraniający względu na osoby prywatne lub warunki społeczne — czy to przy ceremoniach czy przy zewnętrznej wystawności — był wprowadzony w życie na ich terytorium.

35. Zresztą duszpasterze niech nieomieszkają roztropnie i z miłością pracować nad tym, aby w czynnościach liturgicznych, a zwłaszcza w odprawianiu Mszy św., sprawowaniu i udzielaniu sakramentów i sakramentaliów, równość wiernych uwidaczniała się także na zewnątrz, a poza tym unikać nawet pozorów zewnętrznego zysku.

IX. *Uproszczenie niektórych obrzędów (do art. 34 Konst.).*

36. Aby czynności liturgiczne jaśniały szlachetną prostotą, odpowiadającą duchowi naszych czasów:

- a) ukłony w chórze ze strony celebransa i jego asysty mają być tylko na początku i na końcu czynności św.;
- b) okadzanie duchowieństwa, wyjąwszy odznaczonych godnością biskupią, ma się dokonywać zbiorowo dla każdej strony chóru potrójnym rzutem kadzielnicy;
- c) okadzać należy jedynie ten ołtarz, przy którym odprawia się czynność liturgiczna;
- d) opuszcza się całowanie ręki i przedmiotów podawanych lub odbieranych.

X. *Nabożeństwa słowa Bożego (do art. 35, 4 Konst.).*

37. W miejscowościach pozbawionych kapłana, gdzie nie ma możliwości celebrowania Mszy św. w dni niedzielne i święta nakazane, należy urządzać nabożeństwa słowa Bożego, stosownie do uznania miejscowego ordynariusza, pod kierunkiem diakona lub nawet człowieka świeckiego, któremu to będzie powierzone.

Sposób urządzania tego nabożeństwa niech się wzoruje na liturgii słowa we Mszy św.: w języku ojczystym należy odczytać epistolę i Ewangelię ze Mszy danego dnia, wtrącając śpiewy, zwłaszcza wyjęte z psalmów; przewodniczący, jeżeli jest diakonem niech wygłosi homilię, jeżeli zaś nie

jest diakonem, niech odczyta homilię wyznaczoną przez biskupa czy też proboszcza; a całe celebrowanie niech się zakończy modlitwą wspólną czyli modlitwą wiernych i modlitwą Pańską.

38. Wypada, aby także nabożeństwa słowa Bożego, urządzone w przeddzień świąt uroczystych, w niektóre ferie Adwentu i W. Postu, jak również w niedziele i święta, miały charakter liturgii słowa Bożego we Mszy św., chociaż można się w nich ograniczyć do jednego tylko czytania.

Przy większej liczbie czytań tak należy je ułożyć, aby historia Zbawienia łatwiej dała się poznać: czytanie ze Starego Testamentu na ogół niech poprzedza czytanie z Nowego Testamentu, a czytanie Ewangelii niech stanowi punkt szczytowy.

39. Komisje liturgiczne poszczególnych diecezji mają się postarać o wskazanie i dostarczenie odpowiednich pomocy, aby te nabożeństwa odbywały się w sposób godny i pobożny.

XI. Tłumaczenie tekstów liturgicznych (do art. 36 § 3 Konst.).

40. Przy tłumaczeniu tekstów liturgicznych, stosownie do art. 36 § 3, należy zachować co następuje:

- a) Przekładów tekstów liturgicznych powinno się dokonywać z liturgicznego tekstu łacińskiego. Przekład perykop biblijnych powinien być zgodny z liturgicznym tekstem łacińskim, przy czym jednak w razie potrzeby wolno opracować go według oryginału lub innego przekładu, który jest jaśniejszy.
- b) Przygotowanie tłumaczenia tekstów liturgicznych należy szczególnie powierzyć Komisji liturgicznej, o której mowa w art. 44 Konst. i w n. 44 niniejszej Instrukcji; Komisji tej w miarę możliwości ma spieszyć z pomocą Instytut liturgii duszpasterskiej. Jeżeli zaś nie ma takiej Komisji, troskę o tłumaczenie powinno się powierzyć dwom lub trzem biskupom, którzy dobiorą sobie osoby — nie wyłączając świeckich — dobrze obznajmione z Pismem św., liturgiką, językami biblijnymi i językiem łacińskim, językiem ojczystym jak również znawców sztuki muzycznej: dokładne bowiem tłumaczenie tekstów liturgicznych musi odpowiadać wielu jednocześnie warunkom.
- c) W razie potrzeby należy się porozumieć co do tłumaczenia z biskupami okolic sąsiednich tego samego języka;
- d) W narodach różnojęzycznych powinno się sporządzać przekłady odpowiadające poszczególnym językom i poddać je uważnemu zbadaniu biskupów, do których ta sprawa należy.
- e) Należy dbać o godność ksiąg, z których czyta się ludowi teksty liturgiczne w języku ojczystym, aby sam nawet ich widok pobudzał wiernych do większego uszanowania dla słowa Bożego i rzeczy świętych.

41. W czynnościach liturgicznych, odprawianych przy udziale ludu innego języka, zwłaszcza w obecności gromady emigrantów, parafii personalnej, itp., wolno — za zgodą miejscowego ordynariusza — używać ojczystego języka znanego tym wiernym w takim zakresie i przekładzie, które zatwierdziła kościelna władza terytorialna danego języka.

42. Nowe melodie do tekstów w języku ojczystym, przeznaczone do śpiewu dla celebransa i jego asysty, powinny być zatwierdzone przez kompetentną terytorialną władzę kościelną.

43. Partykularne księgi liturgiczne prawomocnie zatwierdzone przed ogłoszeniem Konstytucji o Liturgii św. oraz indulty do tego dnia udzielone zatrzymują swoją moc — wyjąwszy gdyby były przeciwne Konstytucji — dopóki po przeprowadzeniu reformy liturgicznej czy to częściowo czy całkowicie, nie będzie postanowione inaczej.

XII. Komisja liturgiczna Konferencji biskupów (do 44 art. Konst.).

44. Komisję liturgiczną, którą ma ustanowić władza terytorialna, powinno się wybrać, o ile to możliwe, z grona biskupów; albo przynajmniej powinna się ona składać z jednego czy drugiego biskupa z dołączeniem niektórych kapłanów znawców spraw liturgicznych i duszpasterskich, imieniem do tego wyznaczonych.

Wypada, aby członkowie tej Komisji kilkakrotnie w ciągu roku zbierali się razem z jej konsultorami dla wspólnego rozpatrywania zagadnień.

45. Komisji tej władza terytorialna może polecić:

- a) popieranie badań i prób, jakie należy przeprowadzić stosownie do art. 40 § 1 i 2 Konst.;
- b) proponowanie dla całego terytorium inicjatyw, dzięki którym życie liturgiczne i stosowanie Konstytucji o Liturgii św. może się rozwijać;
- c) przygotowywanie studiów i pomocy, koniecznych do przeprowadzania dekretów plenarnej Konferencji biskupów;
- d) kierowanie duszpasterską akcją liturgiczną na całym terytorium, czuwanie nad stosowaniem dekretów plenarnej Konferencji biskupów oraz informowanie Konferencji o tych wszystkich sprawach;
- e) nawiązywanie częstych kontaktów i wspólnych inicjatyw z innymi stowarzyszeniami, które na tym samym terytorium pracują w dziedzinie biblijnej, katechetycznej, duszpasterskiej, muzyki i sztuki kościelnej, jak również z wszelkiego rodzaju religijnymi stowarzyszeniami świeckich.

46. Członkowie Instytutu liturgii duszpasterskiej jak również powołani do pomocy Komisji liturgicznej znawcy niech nie odmawiają chętniej pomocy poszczególnym biskupom w popieraniu liturgicznej akcji duszpasterskiej na ich terytorium.

XIII. Diecezjalna Komisja liturgiczna (do art. 45 Konst.).

47. Zadaniem diecezjalnej Komisji liturgicznej pod przewodnictwem biskupa jest:

- a) zapoznać się ze stanem działalności duszpasterstwa liturgicznego w diecezji;
- b) dokładnie urzeczywistniać to, co kompetentna władza ustaliła w dziedzinie liturgii jak również zwracać uwagę na studia oraz inicjatywy, które gdzie indziej dokonują się na tym polu;
- c) poddawać i popierać różne inicjatywy praktyczne, które mogą się przyczynić do postępu liturgii zwłaszcza zaś gdy chodzi o pomaganie kapłanom, już pracującym w winnicy Pańskiej;

- d) w poszczególnych wypadkach, albo też nawet dla całej diecezji, podsuwać odpowiednie i stopniowe plany pracy duszpasterskiej w dziedzinie liturgii, wskazywać albo też powoływać nadających się ludzi, którzy w tej sprawie mogą przy sposobności dopomagać kapłanom oraz proponować odpowiednie środki czy pomoce;
- e) usilnie zabiegać, aby inicjatywy, podejmowane dla pielegnowania życia liturgicznego w diecezji postępowały naprzód przy jednorodnej i wzajemnej pomocy innych stowarzyszeń, stosownie do tego, co było powiedziane o Komisji Konferencji biskupów (n. 45 e).

Rozdział II

NAJSWIĘTSZE MISTERIUM EUCHARYSTYCZNE

I. *Ordinarium mszalne (do art. 50 Konst.).*

48. Zanim całe Ordinarium mszalne będzie zreformowane, już obecnie należy zachować to, co następuje:

- a) Tekstów zmiennych (Proprium), śpiewanych lub recytowanych przez chór albo lud, celebrans nie odmawia prywatnie.
- b) Teksty stałe Mszy św. (Ordinarium) celebrans może śpiewać lub recytować razem z chórem czy też ludem.
- c) W modlitwach u stóp ołtarza na początku Mszy św. opuszcza się psalm 42. Wszystkie zaś modlitwy u stóp ołtarza opuszcza się za każdym razem, gdy bezpośrednio przedtem odbyła się inna czynność liturgiczna.
- d) We Mszy uroczystej subdiakon nie trzyma pateny, która wobec tego pozostaje na ołtarzu.
- e) Modlitwę zwaną sekreta, czyli modlitwę nad darami ofiarnymi, we Mszach śpiewanych należy śpiewać, a w innych odmawiać głośno.
- f) Kończącą doksologię kanonu — od słów „per Ipsum“ aż do słów „per omnia saecula saeculorum. R. Amen“ włącznie — należy śpiewać albo wypowiadać głośno. Podczas całej doksologii celebrans trzyma hostię nad kielichem nieco podniesionym do góry, pomijając znaki krzyża, a na końcu przykleka dopiero wtedy, gdy lud odpowie Amen.
- g) We Mszach czytanych Pater noster celebrans może odmawiać razem z ludem w języku ojczystym; we Mszach śpiewanych Pater noster lud może śpiewać razem z celebransem po łacinie, a jeżeli kościelna władza terytorialna tak zarządzi, nawet w języku ojczystym, według melodii zatwierdzonej przez tę władzę.
- h) Modlitwę, która następuje po modlitwie Pańskiej, należy śpiewać lub odmawiać głośno.
- i) Przy udzielaniu Komunii św. trzeba wypowiadać formułę Corpus Christi. Wymawiając te słowa, celebrans podniesioną nieco nad puszką małą hostię ukazuje przyjmującemu, który odpowiada Amen; potem celebrans podaje mu Komunię św., opuszczając jednak znak krzyża.
- j) Opuszcza się ostatnią Ewangelię; modły Leona XIII zostają zniesione.

- k) Wolno celebrować Mszę św. śpiewaną w asyście samego tylko diakona.
- l) W razie potrzeby wolno biskupom odprawiać Mszę śpiewaną w taki sam sposób, jak to czynią kapłani.

II. Lekcje i śpiewy między lekcjami (do art. 51 Konst.).

49. We Mszach odprawianych przy udziale ludu, epistołę i Ewangelię należy czytać albo śpiewać w kierunku ludu;

- a) we Mszy uroczystej z ambony albo od balustrady;
- b) we Mszy śpiewanej i we Mszy czytanej, jeżeli je śpiewa lub czyta celebrans, czyni to albo od ołtarza, albo z ambony, albo od balustrady, zależnie od tego co bardziej będzie wskazane; jeżeli zaś ktoś inny będzie czytał albo śpiewał, wówczas z ambony albo też przy balustradzie.

50. We Mszach nie uroczystych wprowadzie, ale odprawianych z udziałem wiernych, lekcje i epistołę razem ze śpiewami, które między nimi występują, może czytać odpowiedni lektor czy też ministrant, podczas gdy celebrans siedzi i słucha; Ewangelię zaś może czytać diakon lub inny kapłan, który przedtem odmawia modlitwę Munda cor meum, prosi o błogosławieństwo, a na końcu księgę Ewangelii podaje celebransowi do ucałowania.

51. We Mszach śpiewanych, jeżeli lekcję, epistołę i Ewangelię wygłasza się w języku ojczystym, można je po prostu odczytać

52. Przy czytaniu lub śpiewaniu: lekcji, epistoły, śpiewów, które po nich następują i Ewangelii — tak należy postępować:

- a) we Mszy uroczystej celebrans siedząc słucha lekcji, epistoły i śpiewów, które po nich następują. Po prześpiewaniu albo przeczytaniu epistoły subdiakon udaje się do celebransa i otrzymuje od niego błogosławieństwo. Potem celebrans siedząc sypie kadzidło i błogosławi, a podczas śpiewu Alleluja z werselem — czy też pod koniec innych śpiewów po epistole — wstaje aby pobłogosławić diakona i stojąc słucha śpiewu Ewangelii, następnie całuje księgę Ewangelii, a po homilii intonuje Credo, jeżeli ono przysługuje formularzowi. Po Credo razem z asystą wraca do ołtarza, jeżeli nie zajdzie potrzeba przewodniczenia modlitwie wiernych.
- b) We Mszach śpiewanych albo czytanych, jeżeli lekcje, epistoła, śpiewy po nich następujące i Ewangelię śpiewa lub czyta osoba, o której była mowa w n. 50, celebrans zachowuje się tak samo, jak wyżej¹.
- c) We Mszach śpiewanych albo czytanych, w których sam celebrans będzie śpiewał lub czytał Ewangelię: podczas śpiewu lub recytowania Alleluja i wersełu, albo pod koniec innych śpiewów po epistole, celebrans staje u stóp ołtarza, głęboko się pochyla, mówi Munda cor meum, a następnie udaje się na ambonę albo do balustrady, aby stamtąd odśpiewać lub odczytać Ewangelię.
- d) Jeżeli zaś we Mszy śpiewanej lub czytanej wszystkie lekcje sam celebrans będzie śpiewał lub czytał z ambony czy też przy balustradzie, wówczas, pozostając na tym samym miejscu czyta w razie potrzeby następujące po lekcjach i epistole śpiewy; Munda cor meum odmawia zwrócony ku ołtarzowi.

¹ Tzw. w punkcie a).

III. Homilia (do art. 52 Konst.).

53. W niedziele i święta nakazane należy głosić homilię we wszystkich Mszach odprawianych przy udziale ludu; wyjątku nie stanowi ani konwentalna Msza śpiewana, ani też pontyfikalna.

W dni zaś nie świąteczne homilię się zaleca, zwłaszcza w niektóre ferie Adwentu i Wielkiego Postu, jak również przy innych okazjach, gdy wierni licznie zgromadzą się w kościele.

54. Przez homilię, mającą za punkt wyjścia tekst święty, należy rozumieć wyjaśnienie jakiegoś szczegółu z czytań Pisma św. lub innego tekstu, który się wybrało z Ordinarium albo z Proprium we Mszy danego dnia, uwzględniając jednak celebrowane misterium i szczególne potrzeby słuchaczy.

55. W razie dostarczania schematów kazań, które mają być głoszone podczas Mszy św. w niektórych okresach roku, należy zachować wewnętrzną ich łączność przynajmniej z głównymi okresami i świętami roku liturgicznego (por. Konst. art. 102—104) czyli z misterium Odkupienia; homilia bowiem stanowi część liturgii danego dnia.

IV. O modlitwie powszechnej czyli wiernych (do art. 53 Konst.).

56. W miejscowościach, w których już praktykuje się zwyczaj modlitwy powszechnej czyli wiernych przed ofiarowaniem po wezwaniu Oremus — niech ta modlitwa tymczasem odbywa się według formuł istniejących już w poszczególnych okręgach; celebrans będzie kierował tą modlitwą albo z miejsca gdzie siedział, albo od ołtarza, albo z ambony, albo od balustrady.

Intencje czyli wezwania może śpiewać diakon lub kantor, czy też odpowiedni ministrant, przy czym jednak celebransowi zastrzega się słowa wprowadzające i modlitwę końcową, którą zwyczajnie będzie modlitwa Deus refugium nostrum et virtus (por. Mszał rzymski, Modlitwy różne n. 20) albo jakaś inna modlitwa, bardziej odpowiadająca szczególnej potrzebie.

W miejscowościach zaś, gdzie nie ma zwyczaju modlitwy powszechnej czyli wiernych, kompetentna władza terytorialna może ją zarządzić według wyżej wskazanego sposobu, przy użyciu formuł tymczasowo przez nią zatwierdzonych.

V. Zasięg języka ojczystego we Mszy św. (do art. 54 Konst.).

57. We Mszach śpiewanych albo czytanych, odprawianych z uczestnictwem ludu, kompetentna władza terytorialna kościelna może dopuścić język ojczysty po zbadaniu i zatwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską:

- a) przede wszystkim do głoszenia lekcji, epistoły i Ewangelii, jak również w modlitwie powszechnej czyli wiernych;
- b) stosownie zaś do warunków miejscowych, także w śpiewach Ordinarium mszalnego, a mianowicie: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus i Agnus Dei, jak również w antyfonach introitowych, ofiarowania i komunijnych, wreszcie w śpiewach między czytania;
- c) ponadto w aklamacjach, pozdrowieniach i dialogach — w formułach: Ecce Agnus Dei, Domine non sum dignus i Corpus Christi przy Komunii św. wiernych, a także w modlitwie Pańskiej z poprzedzającym ją upomnieniem i w embolizmie

Mszały jednak, służące do użytku liturgicznego, oprócz przekładu powinny zawierać także tekst łaciński.

58. Jedynie do Stolicy Apostolskiej należy pozwalać na użycie języka ojczystego w innych częściach Mszy św., które śpiewa albo wygłasza sam celebrans.

59. Duszpasterze pilnie powinni czuwać nad tym, aby wierni, szczególnie zaś członkowie świeckich stowarzyszeń religijnych, umieli wspólnie recytować lub śpiewać — także po łacinie — części Ordinarium mszalnego, które do nich należą, zwłaszcza przy użyciu prostszych melodii.

VI. Pozwolenie ponownego przyjęcia Komunii św. w tym samym dniu (do art. 55 Konst.)

60. Wierni, którzy w Mszy wigilii paschalnej i we Mszy nocnej Narodzenia Pańskiego (pasterka) byli u Komunii św., mogą ponownie przystąpić do niej w drugiej Mszy wielkanocnej i w jednej ze Mszy odprawianych w dniu Bożego Narodzenia.

Rozdział III

POZOSTAŁE SAKRAMENTY I SAKRAMENTALIA

I. Teksty, które mogą być wypowiedane w języku ojczystym (do art. 63 Konst.).

61. Kompetentna władza terytorialna może dopuścić język ojczysty, po zbadaniu i zatwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską:

- a) w obrzędach Chrztu św., Bierzmowania, Pokuty, Namaszczenia chorych i Małżeństwa, nie wyłączając nawet formuły istotnej; podobnie przy udzielaniu Komunii św.;
- b) w udzielaniu święceń: w przemowach na początku każdego święcenia i konsekracji, a także w egzaminie elekta przy konsekracji biskupiej, jak również w upomnieniach;
- c) w sakramentaliach;
- d) w obrzędach pogrzebowych.

Tam jednak, gdzie byłoby wskazane szersze użycie języka ojczystego, należy zachować przepis art. 40 Konst.

II. Opuszczenia w uzupełniającym obrzędzie chrzcielnym (do art 69. Konst.)

62. W obrzędzie, uzupełniającym opuszczenia przy chrzcie dziecka, który Rytułał rzymski podaje w tyt. II r. 5, należy opuszczać egzorcyzmy wymienione pod n. 6 (Exi ab eo), 10 (Exorcizo te immune spiritus — Ergo, maledicte diabole) i w n. 15 (Exorcizo te, omnis spiritus).

63. W obrzędzie uzupełniającym opuszczenia przy chrzcie dorosłych, a znajdującym się w Rytuale rzymskim w tyt. II r. 6, należy opuścić egzorcyzmy wymienione w nn. 5 (Exi ab eo), 15 (Ergo, maledicte diabole), 17 (Audi, maledicte satana), 19 (Exorcizo te — Ergo, maledicte diabole), 21 (Ergo, maledicte diabole), 23 (Ergo, maledicte diabole), 25 (Exorcizo te — Ergo, maledicte diabole), 31 (Nec te latet) i 35 (Exi, immune spiritus).

III. Bierzmowanie (do art. 71 Konst.).

64. Jeżeli bierzmowanie odbywa się podczas Mszy św., wypada aby ją celebrował biskup udzielający tego sakramentu w szatach mszalnych.

Mszę, podczas której udziela się bierzmowania, można odprawić o Duchu Świętym jako wotywę 2 kl.

65. Chwalebne jest i pożądane, aby przystępujący do sakramentu bierzmowania ponawiali przyrzeczenia chrztu św.; powinno się to uczynić po Ewangelii i homilii, o ile nie było dokonane przed Mszą św.

66. Jeżeli Mszę św. odprawia inny celebrans, wypada, aby biskup ubrany był w przepisane dla sakramentu bierzmowania szaty, które mogą być koloru Mszy św., albo też białe. Biskup wygłasza homilię, celebrans zaś odprawia Mszę św. w dalszym ciągu dopiero po udzieleniu Bierzmowania.

67. Bierzmowania udziela się według obrzędu opisanego w Pontyfikale rzymskim; ale na słowa *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, następujące po formule *Signo te*, czyni się tylko jeden znak krzyża.

IV. Obrzęd ciągły namaszczenia chorych i wiatyku (do art. 74 Konst.).

68. Gdy namaszczenia chorych i wiatyku razem się udziela, jeżeli w rytuale partykularnym nie ma jeszcze rytu ciągłego, tak należy go ułożyć: po pokropieniu wodą święconą przy wejściu — z modlitwami zaczerpniętymi z obrzędu namaszczenia — kapłan w razie potrzeby słucha spowiedzi chorego, potem udziela mu namaszczenia, a w końcu podaje wiatyk, opuszczając pokropienie wodą święconą z jej formułami, *Confiteor* i modlitwą absolucyjną. Jeżeli zaś udziela się wtedy także błogosławieństwa apostołskiego z odpustem zupełnym na godzinę śmierci, należy to uczynić bezpośrednio przed namaszczeniem, opuszczając pokropienie z jego formułami, *Confiteor* i modlitwą absolucyjną.

V. Wkładanie rąk przy konsekracji biskupiej (do art. 76 Konst.).

69. Przy konsekracji biskupiej włożenia rąk mogą dokonać wszyscy obecni biskupi w ubiorze chórowym. Słowa jednak *Accipe Spiritum Sanctum* wypowiadają tylko biskup konsekrator i dwóch biskupów współkonsekratorów.

VI. Obrzęd małżeństwa (do art. 78 Konst.).

70. Małżeństwo, wyjąwszy słuszny powód, powinno być zawierane podczas Mszy św. po Ewangelii i homilii, której nigdy nie należy opuszczać.

71. Ilekroć małżeństwo zawiera się podczas Mszy św., zawsze należy odprawić Mszę wotywną za nowożeńców, nawet w czasie zakazanym, albo przynajmniej bierz się z niej wspomnienie, stosownie do przepisów.

72. O ile to możliwe, Mszę powinien odprawić proboszcz, albo delegowany przez niego kapłan, który asystuje przy zawieraniu małżeństwa; jeżeli asystuje inny kapłan, celebrans Mszę św. odprawia w dalszym ciągu dopiero po skończonych obrzędach małżeństwa.

Kapłan zaś, który tylko asystuje przy zawieraniu małżeństwa, ale Mszy św. nie odprawia, ubiera się w komżę i stulę białą, albo — według zwyczajów miejscowych — także w kapę białą i powinien wygłosić homilię;

błogosławieństwo jednak po Pater noster i przed modlitwą Placeat zawsze powinien dawać kapłan odprawiający Mszę św.

73. Błogosławieństwa małżeńskiego podczas Mszy św. należy udzielać zawsze, nawet w czasie zakazanym, chociażby jedno z małżonków lub nawet oboje ponownie wstępowali w związki małżeńskie.

74. Przy zawieraniu małżeństwa poza Mszą św.:

- a) na początku obrzędu, stosownie do Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiam n. V, należy dać krótkie upomnienie, które jednak nie jest homilią, lecz tylko prostym wprowadzeniem do zawarcia małżeństwa (por. Konst. art. 35, 3); przemówienie zaś czyli homilię, mającą za punkt wyjścia tekst święty (por. Konst. art. 52) powinno się wygłosić po przeczytaniu epistoły i Ewangelii ze Mszy za nowożeńców, wobec tego porządek całego obrzędu będzie następujący: krótkie upomnienie, odczytanie epistoły i Ewangelii w języku ojczystym, homilia, zawarcie małżeństwa, błogosławieństwo małżeńskie.
- b) Zamiast odczytania epistoły i Ewangelii ze Mszy za nowożeńców, z braku tekstu zatwierdzonego przez kompetentną terytorialną władzę kościelną, wolno tymczasowo posługiwać się tekstem zatwierdzonym przez miejscowego ordynariusza.
- c) Nic nie stoi na przeszkodzie, aby między epistołą a Ewangelią był śpiew. Podobnie zaleca się bardzo — po dokonanych obrzędzie małżeństwa, ale przed błogosławieństwem małżeńskim — modlitwę wiernych według formuły zatwierdzonej przez miejscowego ordynariusza. W tej modlitwie mają być także modły za nowożeńców.
- d) Na końcu obrzędu zawsze udziela się nowożeńcom błogosławieństwa nawet w czasie zakazanym i nawet, jeżeli jedno czy też oboje wstępują w nowe związki; tego błogosławieństwa udziela się według formuły rytuału rzymskiego tyt. VIII r. 3, chyba że w rytuałach partykularnych przewidziane jest inne błogosławieństwo.

75. Jeżeli małżeństwo zawiera się w czasie zakazanym, proboszcz powinien upomnieć nowożeńców, żeby zwracali uwagę na szczególny charakter danego okresu liturgicznego.

VII. Sakramentalia (do art. 79 Konst.).

76. Przy poświęcaniu świec 2 lutego i popiołu na początku Wielkiego Postu można się ograniczyć do jednej tylko z modlitw, które znajdują się w mszale rzymskiej przy tych poświęceniach.

77. Zastrzeżonych dotychczas poświęceń, które znajdują się w Rytuale rzymskim tyt. IX, r. 9, 10 i 11, może dokonywać każdy kapłan; wyjątek stanowią: poświęcenie dzwonu do użytku kościoła poświęconego albo kaplicy (r. 9 n. 11), kamienia węgielnego pod budowę kościoła (r. 9 n. 16), nowego kościoła i kaplicy publicznej (r. 9 n. 17), antimensium (r. 9 n. 21), nowego cmentarza (r. 9 n. 22), błogosławieństwa i poświęcenia papieskie (r. 10 nn. 1—3), jak również poświęcenie i erekcja stacji Drogi Krzyżowej (r. 11 n. 1), zastrzeżone biskupom.

MODLITWA BREWIARZOWA

I. Modlitwa brewiarzowa zobowiązanych do chóru (do art. 95 Konst.).

78. Dopóki nie będzie przeprowadzona reforma modlitwy brewiarzowej:

- a) wspólnoty kanoników, mnichów i mniszek oraz innych zakonników czy zakonnice, na mocy prawa lub konstytucji zobowiązanych do modlitwy chórowej, mają obowiązek codziennie — poza Mszą konwentualną — odprawiać w chórze modlitwę brewiarzową w całości.

Poszczególni zaś członkowie tych wspólnot, mający święcenia wyższe lub złożone śluby uroczyste, wyjąwszy konwersów, chociaż byliby zwolnieni od uczestnictwa w chórze, powinni codziennie pojedynczo odmówić te godziny kanoniczne, których nie odprawiają w chórze.

- b) Kapituły katedralne i kolegiackie, oprócz Mszy konwentualnej, mają odprawiać w chórze te części modlitwy brewiarzowej, które im są wyznaczone przez prawo ogólne albo partykularne.

Poszczególni zaś członkowie tych kapituł, oprócz godzin kanonicznych, obowiązujących wszystkich duchownych wyższych święceń (por. Konst. art. 96 i 89), mają pojedynczo odmawiać te godziny, które odprawia ich kapituła.

- c) W krajach zaś misyjnych, przy zachowaniu chórowych przepisów zakonnych lub kapitulnych, wydanych przez prawo, członkowie zakonnicy albo kapitulni, którzy z powodu zajęć duszpasterskich nie są obecni w chórze, na mocy zezwolenia miejscowego ordynariusza — nie zaś wikariusza generalnego lub delegata — mogą korzystać z ułatwienia, wymienionego w Piśmie Apostolskim Sacram Liturgiam n. VI.

II. Władza dyspensowania od brewiarza, albo zamiany (do art. 97 Konst.).

79. Udzielona wszystkim ordynariuszom władza zwalniania od brewiarza — czy to w całości, czy też częściowo — w poszczególnych wypadkach i dla słusznego powodu, albo też zamieniania brewiarza, rozciąga się także na wyższych przełożonych zakonów klerykalnych nie wyjętych, albo wspólnot duchownych bez ślubów.

III. O oficjach mniejszych (do art. 98 Konst.).

80. Jeżeli oficjum nie składa się z psalmów, czytań, hymnów, modlitw i nie ma pewnego związku z godzinami dnia jak również z okresami liturgicznymi, nie można go uważać za oficjum małe.

81. Do odprawiania publicznej modlitwy Kościoła na razie można używać tych oficjów małych, które dotychczas prawnie były zatwierdzone, byleby ich układ odpowiadał wymaganiom wymienionym w poprzednim numerze.

Nowych zaś oficjów małych do publicznej modlitwy Kościoła, można używać wtedy, gdy je zatwierdzi Stolica Apostolska.

82. Przekład tekstu małego oficjum na język ojczysty, w celu odprawiania publicznej modlitwy Kościoła, musi być zatwierdzony przez kompetentną terytorialną władzę kościelną po zbadaniu i potwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską.

83. Kompetentną władzą, która może udzielać pozwolenia na odmawianie małego oficjum w języku ojczystym dla zobowiązanych do niego na mocy konstytucji, albo dyspensować od obowiązku odmawiania go, czy też je zamieniać — dla każdego z tych podwładnych jest ordynariusz albo też wyższy przełożony.

IV. Wspólne odmawianie brewiarza lub małego oficjum przez członków instytutów dążących do doskonałości (do art. 99 Konst.).

84. Obowiązek odprawiania wspólnie brewiarza albo jakiegoś oficjum małego, albo ich części, nałożony członkom instytutów dążących do doskonałości przez ich konstytucję, nie odbiera możliwości opuszczania prymy, a z pozostałych godzin mniejszych wybierania tej, która bardziej odpowiada danej porze dnia (por. Pismo Apostolskie Sacram Liturgiám n. VI).

V. Język przy odprawianiu brewiarza (do art. 101 Konst.).

85. Przy odprawianiu brewiarza w chórze duchowni są obowiązani używać języka łacińskiego.

86. Nadana ordynariuszowi władza pozwalania na używanie języka ojczystego — w poszczególnych wypadkach — tym duchownym, dla których posługiwanie się językiem łacińskim stanowi poważną przeszkodę do należytego odprawiania oficjum, rozciąga się także na wyższych przełożonych zakonów klerykalnych nie wyjętych i stowarzyszeń klerykalnych, żyjących wspólnie bez ślubów.

87. Poważną przeszkodę, wymaganą do wyżej wymienionego pozwolenia, powinno się oceniać uwzględniając stan fizyczny, moralny, intelektualny i duchowy proszącego. Jedynym jednak celem takiego pozwolenia jest, aby odmawianie brewiarza stało się łatwiejsze i pobożniejsze, co w niczym nie osłabia ciężącego na kapłanie w obrzędku łacińskim obowiązku, aby starał się o przyswojenie sobie języka łacińskiego.

88. Tłumaczenie brewiarza na język ojczysty w obrzędku innym aniżeli rzymski, ma być przygotowane i zatwierdzone przez odnośnych ordynariuszów tego właśnie języka, przy użyciu jednak dla części wspólnych obydwom obrzędom takiego przekładu, który zatwierdziła władza terytorialna i który następnie należy przedstawić Stolicy Apostolskiej do potwierdzenia.

89. Brewiarze, których mają używać duchowni, otrzymujący pozwolenie na użycie języka ojczystego w odprawianiu oficjum, stosownie do art. 101 § 1 Konst., oprócz przekładu muszą zawierać także tekst łaciński.

BUDOWA KOŚCIOŁÓW I OLTARZY

W SPOSÓB UŁATWIAJĄCY CZYNNE UCZESTNICTWO WIERNYCH

I. O układzie kościołów.

90. Przy budowie nowych kościołów, przy restauracji kościołów albo też ich przystosowaniu usilnie należy zabiegać, aby się one nadawały do odprawiania czynności świętych, stosownie do ich natury i do osiągnięcia czynnego uczestnictwa wiernych (por. Konst. art. 124).

II. Ołtarz wielki.

91. Pożądane jest wystawienie ołtarza wielkiego w takim oddaleniu od ściany, aby go łatwo można było obejść i aby celebra mogła się odbywać twarzą do ludu; w świątyni zaś ołtarz powinien zająć takie miejsce, aby rzeczywiście stanowił ośrodek, na którym samorzutnie skupia się uwaga całego zgromadzenia wiernych.

W wyborze materiału, z którego ma być zbudowany ołtarz i jego wyposażenie, należy zachować przepisy prawne.

Prezbiterium wokół ołtarza powinno być tak obszerne, aby obrzędy święte łatwo można spełniać.

III. Siedzenia celebransa i asysty.

92. Siedzenia dla celebransa i asysty, stosownie do rozkładu poszczególnych kościołów, tak mają być umieszczone, aby wierni dobrze mogli je widzieć i aby było widać, że celebrans rzeczywiście przewodniczy całemu zgromadzeniu.

Jeżeli jednak siedzenie będzie ustawione za ołtarzem, nie należy mu nadawać wyglądu tronu, gdyż to przysługuje tylko biskupowi.

IV. Ołtarze boczne.

93. Ołtarze bocznych powinno być niewiele, a nawet, jeżeli charakter budynku na to pozwala, bardzo jest wskazane umieszczanie ich w kaplicach, w jakiś sposób oddzielonych od głównej nawy kościoła.

V. Zdobienie ołtarzy.

94. Krzyż i świeczniki potrzebne na ołtarzu przy poszczególnych czynnościach liturgicznych, można ustawiać także obok ołtarza, za zgodą miejscowego ordynariusza.

VI. Przechowywanie Najświętszego Sakramentu.

95. Najświętszy Sakrament należy przechowywać w mocnym i nieusuwalnym tabernakulum, umieszczonym na środku ołtarza wielkiego, lub też bocznego, byleby naprawdę był piękny; albo — stosownie do uprawnionych zwyczajów, które w poszczególnych wypadkach zatwierdza ordynariusz — także w innej części kościoła, naprawdę dostojnej i bogato ozdobionej.

Wolno odprawiać Mszę św. twarzą do ludu, nawet jeżeli na ołtarzu jest tabernakulum, byleby ono było małe ale odpowiednie.

VII. Ambona.

96. Pożądana jest ambona — mogą być i dwie — do wygłaszania czytań świętych, należy ją tak ustawić, aby osobę czytającego można było dobrze widzieć i słyszeć.

VIII. Pomieszczenie chóru i organów.

97. Miejsce dla chóru i organów tak należy urządzić, aby było widać, że śpiewacy i organista stanowią część zgromadzenia wiernych, i aby oni w należyty sposób mogli spełniać swoje funkcje liturgiczne.

IX. Miejsca dla wiernych.

98. Miejsca dla wiernych powinno się urządzić ze szczególną troskliwością, aby oni zarówno wzrokiem jak i duchem mogli należycie uczestniczyć w świętych obchodach. Wskazane jest przygotowanie dla nich ławek, krzeseł, jednakże zwyczaj rezerwowania miejsc siedzących dla niektórych osób prywatnych trzeba usunąć, stosownie do art. 32 Konstytucji.

Należy się również postarać, aby celebriansa i jego asystę wierni mogli nie tylko widzieć, lecz także swobodnie słyszeć, przy użyciu dzisiejszych wynalazków technicznych.

X. Chrzcielnica.

99. Przy wznoszeniu i zdobieniu chrzcielnicy należy zabiegać o to, aby jasno widniała godność sakramentu chrztu św., a miejsce nadawało się do obchodów wspólnych (por. art. 27 Konst.).

* * *

Niniejszą Instrukcję, przygotowaną przez Radę dla wykonywania Konstytucji o Liturgii świętej z polecenia Ojca Św. Pawła VI, kardynał Jakub Lercaro, przewodniczący tejże Rady, przedstawił Jego Świątobliwości. Po starannym jej rozważeniu przy pomocy członków wyżej wspomnianej Rady i Świętej Kongregacji Obrzędów, na audiencji dn. 26. IX. 1964 r. udzielonej kardynałowi Arkadiuszowi Marii Larraona, prefektowi Świętej Kongregacji Obrzędów, Ojciec Święty Instrukcję w całości i w szczególności przyjął, powagą swoją zatwierdził i rozkazał ogłosić, że od dnia 7. III. 1965 r., od pierwszej niedzieli Wielkiego Postu, wszyscy, których ona dotyczy powinni ją starannie zachowywać. Z wykluczeniem wszystkiego, co byłoby jej przeciwnie.

Rzym, 26 września 1964 r.

Jakub Kardynał Lercaro
Abp Bolonii, Przewodniczący Rady
dla wykonywania Konstytucji
o Liturgii.

Arkadiusz M. Kard. Larraona
Prefekt Św. Kongregacji Obrzędów

† Henryk Dante,
Abp tyt. Sekretarz Kongr.

INFORMACJE DOTYCZĄCE ZMIANY PRZEPISÓW KOŚCIELNYCH O POŚCIE EUCHARYSTYCZNYM

Ojciec Święty Paweł VI zezwolił, aby post eucharystyczny przed przyjęciem Komunii św. był ograniczony do jednej godziny. Decyzja Ojca Świętego była ogłoszona w Auli Soboru, dnia 21 listopada 1964 r. w słowach następujących:

„Zważywszy na trudności zachowania postu eucharystycznego, istniejące w wielu krajach, Ojciec Święty, przychyłając się życzliwie do prośb Biskupów, zezwolił, aby post eucharystyczny co do pokarmów stałych był ograniczony do jednej godziny przed przyjęciem Komunii św., zarówno dla Kapłanów, jak i Wiernych. To zezwolenie obejmuje również przyjmowanie napojów alkoholowych, zawsze jednak z zachowaniem należytego umiaru“.

W związku z tą decyzją Ojca Świętego *Osservatore Romano* podało następujące uwagi (z dnia 4. XII. 1964).

Ta decyzja Ojca Świętego jest podyktowana pełnym zrozumieniem potrzeb i sytuacji, w jakich tak często znajduje się świat współczesny.

Zycie człowieka dzisiejszego upływa w odmiennych warunkach. Nowe warunki działalności gospodarczej, nowy ustrój pracy, nakładają na ludzkość niezwykle napięty, nerwowy rytm pracy. Stosunki społecznego współżycia wśród ludzi są bardzo często skomplikowane i nużące. Szkoły, fabryki, urzędy, koszary wojskowe itp. wymagają dziś od człowieka ofiar i podporządkowania się przepisom wewnętrznym w czasie pracy. Człowiek staje się coraz mniej panem swego dnia i czasu.

Mając to na uwadze Kościół-Matka pragnie, w miarę możliwości i stosowności, ułatwić swoim Dzieciom spotkanie z Chrystusem; pragnie, by ludzie czerpali z tego spotkania siły do skierowania ku Bogu życia współczesnego. Chleb z Nieba ma wzmocnić pracę ludzi, przeznaczoną dla zdobywania chleba powszedniego.

Zezwolenie Ojca Świętego jest właściwie nagłym zaproszeniem na ucztę Bożą, skierowanym do wszystkich warstw Ludu Bożego, jest zaproszeniem, które pragnie usunąć wszelkie przeszkody, jakie czasy dzisiejsze mogą stworzyć między Tabernakulum, a człowiekiem.

W ten sposób Kościół *wychodzi na spotkanie pracowników, urzędników i tych wszystkich, którzy pragną wzmocnić swoje siły duchowe w spotkaniu z Bogiem, zanim przystąpią do pracy, tak jednak, by przez posiłek mogli odnowić swoje siły fizyczne, niezbędne do pracy.*

Uczącej się *dziatwie i młodzieży* Kościół pragnie ułatwić częste jednoczenie się z Boskim Nauczycielem, tak, by młodzież mogła przyjąć Komunię św. w godzinę po śniadaniu, zanim uda się do zajęć szkolnych.

Nowe zarządzenia Ojca Świętego pragną przyjść z pomocą tym Wiernym, którym *zajęcia zawodowe tworzą przeszkodę do przyjmowania Komunii św., a więc: żołnierzom, matkom rodzin, chorym przebywającym w szpitalach i tym, którzy w przyjmowaniu posiłków są zależni od przepisów i wymagań życia wspólnego.*

W ten sposób zaradza się również *potrzebom pracy apostołskiej i misjonarskiej, oraz tych kapłanów, którzy bardzo często zmuszeni są odbywać dalekie i nużące podróże, by nieść pomoc duszpasterską Wiernym.*

Również ułatwia się bardziej wewnętrzny udział Wiernych przez Komunię św. w *Mszach południowych*, które tyle dobra duchowego przynoszą duszom ludzkim.

Nowe decyzje Ojca Świętego o poście eucharystycznym *wchodzą w życie natychmiast, nie czekając na zwyczajowy upływ czasu, nakazany przez vacatio legis*“. Są one następstwem doświadczeń, zebranych w ciągu ostatnich 10 lat, od chwili ogłoszenia Konstytucji Apostolskiej „*Christus Dominus*“, z 6 stycznia 1953 r. i Motu Proprio „*Sacrum Communionem*“, z 19 marca 1957 r.

Wydając te zarządzenia Ojciec Święty oczekuje, że: 1) nie osłabią one w niczym należytej czci do Najświętszego Sakramentu; 2) że będzie zachowany należyty umiar, w granicach panujących zwyczajów miejscowych, w używaniu napojów alkoholowych, z okazji przyjmowania posiłków; 3) że będzie przestrzegana starannie godzina postu eucharystycznego; 4) że unikać się będzie wszelkich niestosowności i nadużyć przed którymi tak gorąco przestrzegał wiernych już św. Paweł w liście do Koryntian (1 Kor 11, 21); 5) że nowe zarządzenia przyniosą obfity owoc duchowy i spotęgują żywszy kontakt Ludu Bożego z Bogiem Eucharystycznym.

Niniejsze informacje podajemy do wiadomości, imieniem Konferencji Episkopatu Polski, na mocy decyzji Prymasa Polski.
Warszawa, dnia 31. XII. 1964 r.

Z ORDYNARIATU

9

ZMIANY WSRÓD DUCHOWIENSTWA

Odnaczeni zostali przez Ojca Świętego Pawła VI:

- Ks. dr Antoni Chojecki, naczelny Kapelan Szpitala w Tulsa, USA, godnością prałata domowego Jego Świętobliwości.
- Ks. mgr Stanisław Olechowski, kanclerz Kurii i wikariusz generalny — godnością prałata domowego Jego Świętobliwości.
- Ks. mgr Kazimierz Miszczak, rektor Wyższego Seminarium Duchownego Podlaskiego — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.
- Ks. dr Edmund Barbasiewicz, wicerektor Wyższego Seminarium Duchownego Podlaskiego — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.
- Ks. dr Henryk Brzostowski, dziekan i proboszcz parafii św. Stanisława w Siedlcach — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.
- Ks. mgr Jan Bazak, dziekan i proboszcz parafii Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.
- Ks. Marian Olszak, proboszcz parafii Podwyższenia Sw. Krzyża w Łukowie — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.
- Ks. Stanisław Biernat, prokurator Wyższego Seminarium Duchownego Podlaskiego w Siedlcach — godnością Szambelana tajnego Jego Świętobliwości.

Mianowani

- Ks. Eugeniusz Borkowski, proboszcz parafii Liw — kanonikiem honorowym Kapituły Kolegiaty Janowskiej.
- Ks. Antoni Norwa, wikariusz ekonom parafii Jeleniec — administratorem tejże parafii.

Ks. Zenon Pawłowski, wikariusz ekonom parafii Wólka Dobryńska — administratorem tejże parafii.

Ks. Piotr Sadownik, wikariuszem adiutorem parafii Kodeń n. Bugiem.

Przeniesieni

Ks. Stefan Gruszecki, admin. parafii Hańsk na admin. parafii Huszlew.
Ks. Władysław Sledziwski, administrator par. Łazówek na administratora parafii Adamów.

Ks. Aleksander Lewartowski, wikariusz parafii Stoczek Węgr. na wikariusza parafii Suchożebry.

Ks. Władysław Surowiec, wikariusz parafii Suchożebry na wikariusza parafii Stoczek Węgrowski.

10

NOWOŚCI WYDAWNICZE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

1. Ks. Karol Mrowiec, *Polska pieśń kościelna w opracowaniu kompozytorów XIX w.* ss. 220 z przykładami muzycznymi, cena 45 zł.

Temat jako całość opracowany po raz pierwszy. Książka powinna zainteresować wszystkich muzyków kościelnych, kompozytorów, dyrygentów i organistów. Również liturgistów i duszpasterzy, którzy dzięki tej lekturze wyrobią sobie pogląd na wartość pieśni kościelnej dziś jeszcze śpiewanej.

2. Krystyna Stawecka, *Religijna poezja łacińska XVI wieku w Polsce*, ss. 140, cena 30 zł.

Praca jest próbą oceny wartości literackiej polsko-łacińskiej poezji religijnej XVI wieku. Autorka poezję tę traktuje w powiązaniu z istniejącą poezją kościelną ze względu na silne z nią związki oraz w powiązaniu z literaturą starożytności klasycznej, która służyła za wzór poetom odrodzenia.

3. Ks. Wacław Schenk, *Liturgia Sakramentów Świętych*, część II (pokuta i chorych namaszczenie, kapłaństwo i małżeństwo), ss. 174, cena 40 zł. Jeszcze jest do nabycia część I, cena 35 zł.

Szczególna wartość pracy wybitnego znawcy liturgii polega na zwięzłym przedstawieniu historycznego rozwoju liturgii poszczególnych sakramentów z szerokim uwzględnieniem materiałów polskich. Jest pierwszą próbą ukazania myśli teologicznych zawartych w liturgii sakramentów. Odda duże usługi wychowawcom, klerykom, duszpasterzom. Obydwie części stanowią całość.

4. Ks. Wincenty Granat, *Dogmatyka katolicka*, tom IX — synteza ss. 480, cena 100 zł.

5. Ks. Wincenty Granat, *Dogmatyka katolicka*, tom następny ukaże się w styczniu 1965 r. Cena 60 zł.

Do nabycia w księgarniach: *Św. Wojciecha, Krakowskiej (Kraków)*, *Św. Jacka, Ars Christiana, Veritas, Św. Antoniego (Gorzów)* oraz w Wydawnictwie Towarzystwa Naukowego KUL (Lublin, Al. Raclawickie 14).

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

przyjmuje zgłoszenia na prenumeratę:

1. „Roczników Teologiczno-kanonicznych“,
zeszyty 1—5 (Pismo św., apologetyka — dogmatyka, teologia moralna,
historia Kościoła, prawo kanoniczne);
2. „Roczników Filozoficznych“,
zeszyty 1—4 (filozofia teoretyczna, etyka, filozofia przyrody, psycho-
logia);
3. „Roczników Humanistycznych“,
zeszyty 1—4 (literatura, historia, klasyka, historia sztuki i in.).

Prenumerata każdego „Rocznika“ (obejmującego 4 względnie 5 ze-
szytów) wynosi:

normalna — 80 zł
dla młodzieży akademickiej, seminarzystów i członków
TP KUL 70 zł
(pojedynczy zeszyt w sprzedaży kosztuje: 25—30 zł).

Można prenumerować jeden, dwa, względnie trzy „Roczniki“. „Rocz-
niki“ poszerzą wiedzę, pomogą w pracy, wzbogacą bibliotekę.
Jedynie prenumerata zapewnia ciągłość ich otrzymywania.

Zgłoszenia należy przesyłać:

Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin, Al. Racławickie 14